

לימוד עם אמירת ספר תהלים

הציבור מוזמן לשיעור זום שבועי
ביום ראשון 8-9 בערב

נקרא את המזמורים, ננתח את המבנה ואת המסרים שלהם
לפי הפרשנות ההקשרית, כולל הקשרם בספר תהלים ומקבילות
בשאר ספרי המקרא.
נשלב תפילות, תובנות ומסרים מהמזמורים
לתקופה של "חרבות ברזל"

באתר נמצא חומר רב
לאמירת ולהוראת ספר תהלים
www.tehillim.org.il

מפי דר' בני גזונדהייט

השיעורים מוקדשים
לחיילי צבא ההגנה לישראל
העומדים על משמר ארצנו
בשיתוף עם קתדרה מתנסס גוש עציון

כניסה חופשית

<https://us02web.zoom.us/j/5183561136?pwd=bHJLSmVoc0pPSW81Q1ZkVm0rQUZWZz09>

תפילה לחיילי צה"ל

מי שברך אבותינו אברהם יצחק ויעקב, הוא יברך את חילי צבא
ההגנה לישראל ואנשי כחות הבטחון, העומדים על משמר ארצנו
וערי אלהינו, מגבול הלבנון ועד מדבר מצרים, ומן הים הגדול עד
לבוא הערבה, ביבשה באויר ובים.

יתן ה' את אויבינו הקמים עלינו נגפים לפניהם! הקדוש ברוך הוא
ישמר ויציל את חילינו מפל צרה וצוקה, ומפל נגע ומחלה, וישלח
ברכה והצלחה בכל מעשה ידיהם. ידבר שונאינו תחתיהם, ויעטרם
בכתר ישועה ובעטרת נצחון. ויקים בהם הכתוב: "כי ה' אלהיכם
ההלך עמכם, להלחם לכם עם איביכם להושיע אתכם" ונאמר: אמן.

ספר תהלים כספר

מבנה ומשמעות של ספר תהלים

על פי הפרשנות ההקשרית

בני גזונדהייט

מזמור א'-ב' = הפתיח לספר תהלים
= שער הכניסה לספר תהלים

- קריאת מזמור א' ומזמור ב'
- הקשרים בין מזמור א' ומזמור ב' כפתיח של ספר תהלים = "פרשה חביבה"
- מיקומה של "הפרשה החביבה" כפתיח לכל ספר תהלים

Contextuality

- מקבילות של הפתיח לאורך ספר תהלים – מבנה ספר תהלים כספר

Intertextuality

- מקבילות של הפתיח עם שאר ספרי המקרא

www.tehillim.org.il

beni.gesundheit@tehillim.org.il

לא כן הרשעים
על כן לא יקמו רשעים

אשר לא הלך בעצת רשעים ובדרך חטאים
לא עמד ובמושב לצים לא ישב: כי אם
בתורת ה' חפצו והיה כעץ שתול

אשרי האיש אשר לא הלך בעצת
רשעים ובדרך חטאים לא עמד... כי
אם בתורת ה' חפצו

לא כן הרשעים כי אם כמץ אשר תדפנו רוח:

על כן לא יקמו רשעים במשפט
וחטאים בעדת צדיקים: כי יודע ה'
דרך צדיקים ודרך רשעים תאבד

- א אשרי האיש ובדרך חטאים לא עמד
- ב כי אם בתורת ה' חפצו והיה כעץ שתול על פלגי מים ועלה לא יבול
- ג לא כן הרשעים על כן לא יקמו רשעים במשפט
- ד כי יודע ה' דרך צדיקים ואשר לא הלך בעצת רשעים ובדרך חטאים לא עמד... כי אם בתורת ה' חפצו והיה כעץ שתול על פלגי מים ועלה לא יבול
- ה לא כן הרשעים כי אם כמץ אשר תדפנו רוח: ויודע ה' דרך צדיקים ודרך רשעים תאבד

האיש והצלחתו
הרשעים וכישלונם
גורל הצדיק והרשע

סמיכות המזמור בספר תהלים

קשרים עם ספרים אחרים

מזמור ב'

חלוקת המזמור: מבנה כיאסטי

א	לְמָה רָגַשׁוּ גוֹיִם	וְלֵאמִים יִהְיוּ רִיק:
ב	יִתְיַצְבוּ מַלְכֵי אֶרֶץ	וְרוֹזְנִים נוֹסְדוּ יַחַד
ג	נִגְתָּקָה אֶת מוֹסְרוֹתֵימוּ	וְנִשְׁלִיכָה מִמֶּנּוּ עֲבֹתֵימוּ
ד	יּוֹשֵׁב בַּשָּׁמַיִם יִשְׁחַק	אֲדֹנָי יִלְעַג לָמוֹ:
ה	אִי יְדַבֵּר אֱלֹהֵימוּ בְּאָפוֹ	וּבְחִירוֹנוּ יִבְהַלְמוּ:
ו	וְאֲנִי נִסְכָּתִי מַלְכֵי	עַל צִיּוֹן הָר קָדְשִׁי:
ז	אֲסַפְּרָה אֶל חַק	ה' אָמַר אֱלֹהֵי
ח	בְּנֵי אֲתָה	אֲנִי הַיּוֹם יְלֹדְתִידָ:
ט	שְׂאֵל מִמֶּנִּי	
י	וְאֲתָנָה גוֹיִם נַחְלָתָד	וְאֲחֹתָד אֶפְסֵי אֶרֶץ:
יא	תִּרְעַם בְּשַׁבָּת בְּרוּל	כְּכֹלֵי יוֹצֵר תִּנְפָצִים:
יב	וְעֵתָה מַלְכִים הִשְׁבִּילוּ	הַקְּסוּדוּ שִׁפְטֵי אֶרֶץ:
יג	עֲבָדוּ אֶת ה' בִּירְאָה	וְגִילוּ בְּרַעְדָה:
יד	נִשְׁקוּ בַר	פֶּן יֵאָנְפוּ וְתֵאָבְדוּ דָרְדָ
טו	כִּי יִבְעַר כִּמְעֵט אָפוֹ	אֲשֶׁרֵי כָל חוֹסֵי בוֹ:

קשרים בתוך המזמור

לְמָה רָגַשׁוּ גוֹיִם

מַלְכֵי אֶרֶץ

וְאֲנִי נִסְכָּתִי מַלְכֵי

וְאֲחֹתָד אֶפְסֵי אֶרֶץ

וְאֲתָנָה גוֹיִם נַחְלָתָד

וְעֵתָה מַלְכִים הִשְׁבִּילוּ הַקְּסוּדוּ שִׁפְטֵי אֶרֶץ:

נִגְתָּקָה אֶת מוֹסְרוֹתֵימוּ וְנִשְׁלִיכָה מִמֶּנּוּ עֲבֹתֵימוּ
אִי יְדַבֵּר אֱלֹהֵימוּ בְּאָפוֹ וּבְחִירוֹנוּ יִבְהַלְמוּ:

עֲבָדוּ אֶת ה' בִּירְאָה פֶּן יֵאָנְפוּ וְתֵאָבְדוּ דָרְדָ

אִי יְדַבֵּר אֱלֹהֵימוּ בְּאָפוֹ

כִּי יִבְעַר כִּמְעֵט אָפוֹ

וְנִשְׁלִיכָה מִמֶּנּוּ עֲבֹתֵימוּ

שְׂאֵל מִמֶּנִּי

סמיכות המזמור בספר תהלים

א/ א: אֲשֶׁרֵי הָאִישׁ	א/ א: אֲשֶׁרֵי הָאִישׁ
ב/ ב: וּבִתְרוֹתָי יִהְיוּ יוֹמִם וְלַיְלָה:	ב/ ב: וּבִתְרוֹתָי יִהְיוּ יוֹמִם וְלַיְלָה:
ג/ ג: וְדָרְדָר רָשָׁעִים תֵּאָבֵד:	ג/ ג: וְדָרְדָר רָשָׁעִים תֵּאָבֵד:
ד/ ד: יוֹשֵׁב בַּשָּׁמַיִם יִשְׁחַק אֲדֹנָי יִלְעַג לָמוֹ:	ד/ ד: יוֹשֵׁב בַּשָּׁמַיִם יִשְׁחַק אֲדֹנָי יִלְעַג לָמוֹ:
ה/ ה: אִי יְדַבֵּר אֱלֹהֵימוּ בְּאָפוֹ	ה/ ה: אִי יְדַבֵּר אֱלֹהֵימוּ בְּאָפוֹ
ו/ ו: אֲנִי נִסְכָּתִי מַלְכֵי עַל צִיּוֹן הָר קָדְשִׁי	ו/ ו: אֲנִי נִסְכָּתִי מַלְכֵי עַל צִיּוֹן הָר קָדְשִׁי
ז/ ז: אֲסַפְּרָה אֶל חַק ה' אָמַר אֱלֹהֵי	ז/ ז: אֲסַפְּרָה אֶל חַק ה' אָמַר אֱלֹהֵי
ח/ ח: בְּנֵי אֲתָה	ח/ ח: בְּנֵי אֲתָה
ט/ ט: שְׂאֵל מִמֶּנִּי	ט/ ט: שְׂאֵל מִמֶּנִּי
י/ י: וְאֲתָנָה גוֹיִם נַחְלָתָד	י/ י: וְאֲתָנָה גוֹיִם נַחְלָתָד
יא/ יא: תִּרְעַם בְּשַׁבָּת בְּרוּל	יא/ יא: תִּרְעַם בְּשַׁבָּת בְּרוּל
יב/ יב: עֲבָדוּ אֶת ה' בִּירְאָה	יב/ יב: עֲבָדוּ אֶת ה' בִּירְאָה
יג/ יג: נִשְׁקוּ בַר	יג/ יג: נִשְׁקוּ בַר
יד/ יד: כִּי יִבְעַר כִּמְעֵט אָפוֹ	יד/ יד: כִּי יִבְעַר כִּמְעֵט אָפוֹ

קשרים עם ספרים אחרים

ירמיהו נ"א, יט-כד. נת: לא כאלה חלק יעקוב כי יוצר הכל הוא ושבט נחלתו ה' צבאות שמו: מפץ אתה לוי כלי מלחמה ונפצתי בך גוים והשחתי בך ממלכות: ונפצתי בך טוס ורכבו ונפצתי בך רכב ורכבו: ונפצתי בך איש ואשה ונפצתי בך זקן ונער ונפצתי בך בחור ובתולה: ונפצתי בך רעה ונפצתי בך אקר וצמדו ונפצתי בך פחות וסגנים: ושלמתי לבבל ולכל יושבי כשדים את כל רעתם אשר עשו בציון לעיניכם נאם ה'... חמות בבל הרחבה ערער תתערער ושעריה נגבהים באש יצתו ויגועו עמים בדי ריק ואלאמים בדי אש ויעפו: (= בחקוק ב', יג)	ב', א, ח-ט: לְמָה רָגַשׁוּ גוֹיִם וְלֵאמִים יִהְיוּ רִיק... שְׂאֵל מִמֶּנִּי וְאֲתָנָה גוֹיִם נַחְלָתָד וְאֲחֹתָד אֶפְסֵי אֶרֶץ: תִּרְעַם בְּשַׁבָּת בְּרוּל כְּכֹלֵי יוֹצֵר תִּנְפָצִים:
ישעיהו מ', כב-כג: הִישַׁב עַל חוּגֵי הָאֶרֶץ... הַנוֹטָה כִּדְק שָׁמַיִם... הַנוֹתֵן רוֹזְנִים לְאֹן שִׁפְטֵי אֶרֶץ כִּתְהוּ עֵשָׂה	ב', ב. ד: יִתְיַצְבוּ מַלְכֵי אֶרֶץ וְרוֹזְנִים נוֹסְדוּ יַחַד... יוֹשֵׁב בַּשָּׁמַיִם יִשְׁחַק... הַקְּסוּדוּ שִׁפְטֵי אֶרֶץ
שמות י', ח (י', כד; י"ב, ג): לְכוּ עֲבָדוּ אֶת ה' אֱלֹהֵיכֶם מִיּוֹמֵי הַהֵלָכִים	דה"ב ל"ה, ג: עֵתָה עֲבָדוּ אֶת ה' אֱלֹהֵיכֶם וְאֵת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל:
ישעיהו ל', יח-יט. יט. כ: כִּי אֱלֹהֵי מִשְׁפַּח ה' אֲשֶׁרֵי כָל חוֹכֵי לֵוִי: כִּי עַם בְּצִיּוֹן יִשָּׁב בִּירוּשָׁלַם... הַנֶּהָ שֵׁם ה' בָּא מְפָרֵק בְּעַר אָפוֹ	ב', יב: כִּי יִבְעַר כִּמְעֵט אָפוֹ אֲשֶׁרֵי כָל חוֹסֵי בוֹ:
שמואל ב ז', יד: אֲנִי אֱהִי לוֹ לְאָב וְהוּא יִהְיֶה לִי לְבָנִי... דְּבַרֵי הַיּוֹמִים אֵ כ"ב, י: וְהוּא יִהְיֶה לִי לְבָן וְאֲנִי לוֹ לְאָב	ב', ז: ה' אָמַר אֱלֹהֵי בְנֵי אֲתָה
משלי א, א-ג: מִשְׁלֵי שְׁלֹמֹה בֶן דָּוִד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל: לְדַעַת חִכְמָה וּמוֹסָר לְהַבִּין אִמְרֵי בִינָה: ... לְקַחַת מִסֵּר הַשִּׁבְלִי צְדָק וּמִשְׁפָּט וּמִיִּשְׁרָיִם:	ב', י: וְעֵתָה מַלְכִים הִשְׁבִּילוּ הַקְּסוּדוּ שִׁפְטֵי אֶרֶץ:

תורה וציון (מזמור א'–ב') – "פרשה חביבה" כפתיח של ספר תהלים

אֲשֶׁרִי הָאִישׁ וְלָמָּה רָגַשׁוּ גוֹיִם – חֲדָא פִּרְשָׁה הִיא, דְּאִמְר רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחֲמָנִי אִמְר רַבִּי יוֹחָנָן:
כֹּל פִּרְשָׁה שֶׁהִיטָה חֲבִיבָה עַל דּוֹד, פִּתַּח בַּהּ בְּאֲשֶׁרִי וְסִיִּים בַּהּ בְּאֲשֶׁרִי... (ברכות ט' ע"ב – י' ע"א)

הרב אברהם יצחק הכן קוק (עין אי"ה שם)

מזמור א'

א אֲשֶׁרִי הָאִישׁ וְכִדְרָךְ חֲטָאִים לֹא עָמַד
ב כִּי אִם בְּתוֹרַת ה' חִפְצוֹ
ג וְהָיָה בְּעֵץ שְׁתוּל עַל פְּלָגֵי מַיִם
ד לֹא בֵּן הָרְשָׁעִים
ה עַל בֶּן לֹא יִקְמוּ רְשָׁעִים בְּמִשְׁפָּט
ו כִּי יוֹדַע ה' דְּרָךְ צַדִּיקִים
אֲשֶׁר לֹא הִלֵּךְ בְּעֵצַת רְשָׁעִים
וּבְמִשְׁבַּב לְצִים לֹא יֵשֵׁב:
וּבְתוֹרָתוֹ יִהְיֶה יוֹמָם וְלַיְלָה:
אֲשֶׁר פָּרִיו יִתֵּן בְּעֵתוֹ
וְכֹל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה יִצְלִיחַ:
כִּי אִם בְּמִץ אֲשֶׁר תִּדְפְּנוּ רוּחַ:
וְחֲטָאִים בְּעֵדַת צַדִּיקִים:
וְדַרְךְ רְשָׁעִים תֵּאֲבֹד:

מזמור ב'

א לָמָּה רָגַשׁוּ גוֹיִם
ב יִתְצַבּוּ מַלְכֵי אֶרֶץ
ג נִתְּנָה אֶת מוֹסְרוֹתֵימוֹ
ד יוֹשֵׁב בְּשָׁמַיִם יִשְׁחַק
ה אֲזֵי יִדְבַר אֱלִימוֹ בְּאָפוֹ
ו וְאֲנִי נֹסֵכְתִי מִלְכֵי
ז אֲסַפְּרָה אֵל חַק
ח בְּנֵי אֲתָהּ
ט שְׂאֵל מִמֶּנִּי
י וְאֲתַנְּה גוֹיִם נִחְלָתְךָ
יא תִרְעַם בְּשֹׁבֵט בְּרָזָל
יב וְעַתָּה מְלָכִים הִשְׁבִּילוּ
יג עֲבָדוּ אֶת ה' בְּיִרְאָה
יד נִשְׁקוּ בַר
טו כִּי יִבְעַר בְּמַעַט אָפוֹ
טז וְלֵאמֹים יִהְיֶה רִיק:
טז וְלֵאמֹים יִהְיֶה רִיק:
יז פֶּן יֵאָנֶפֶת וְתֵאֲבֹדוּ דְרָךְ
יח אֲשֶׁרִי כָּל חוֹסֵי בוֹ:

סמיכות המזמור בספר תהלים

ב, יב: אֲשֶׁרִי כָּל חוֹסֵי בוֹ:
ב, א: וְלֵאמֹים יִהְיֶה רִיק:
ב, יב: פֶּן יֵאָנֶפֶת וְתֵאֲבֹדוּ דְרָךְ

א, א: אֲשֶׁרִי הָאִישׁ
א, ב: וּבְתוֹרָתוֹ יִהְיֶה יוֹמָם וְלַיְלָה:
א, ו: וְדַרְךְ רְשָׁעִים תֵּאֲבֹד:

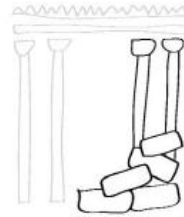
דוד מלך ישראל

San Ruffino 2015 ok p. 10

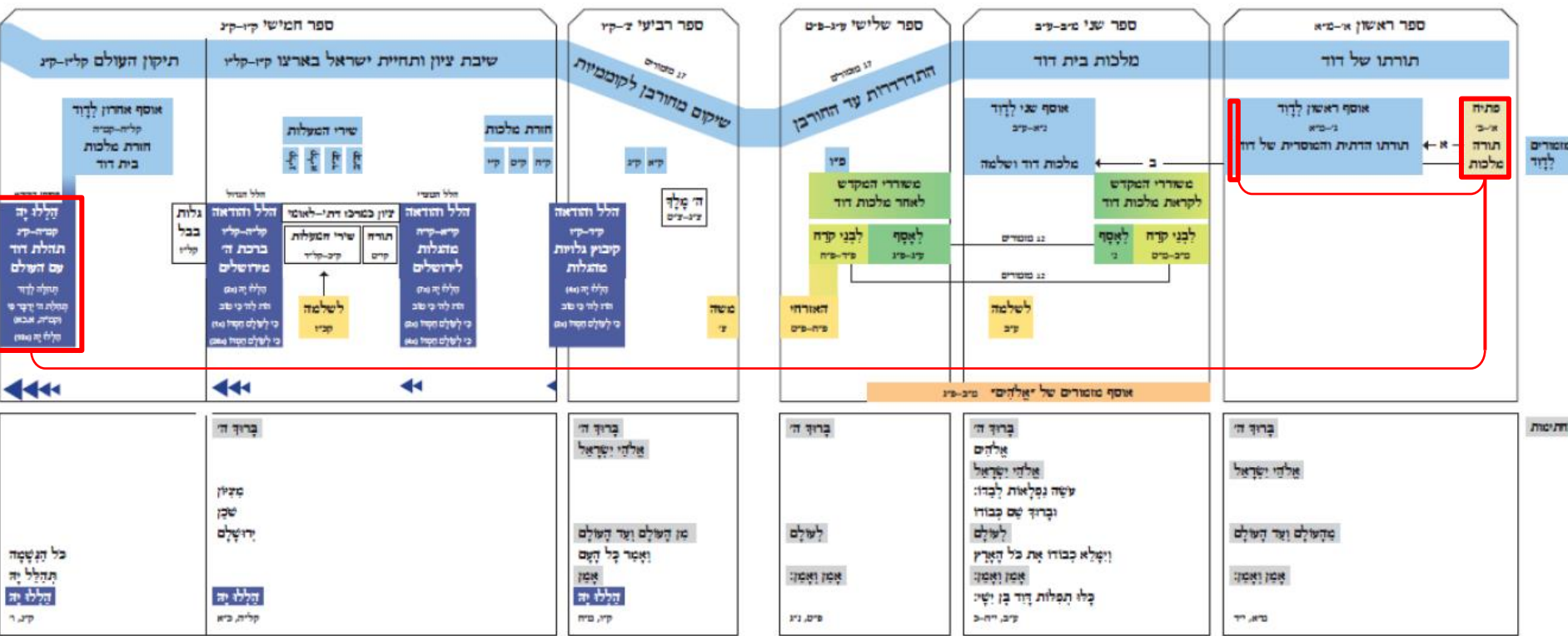

ספר תהלים כספר • תוכן, מבנה ומשמעות

חלק שני (צ-קט) – שיבת ציון, חזרת מלכות דוד וגאולת העולם

חלק ראשון (א-פ"ט) – מלכות בית דוד בימי בית ראשון

סמיכות המזמור בספר תהלים

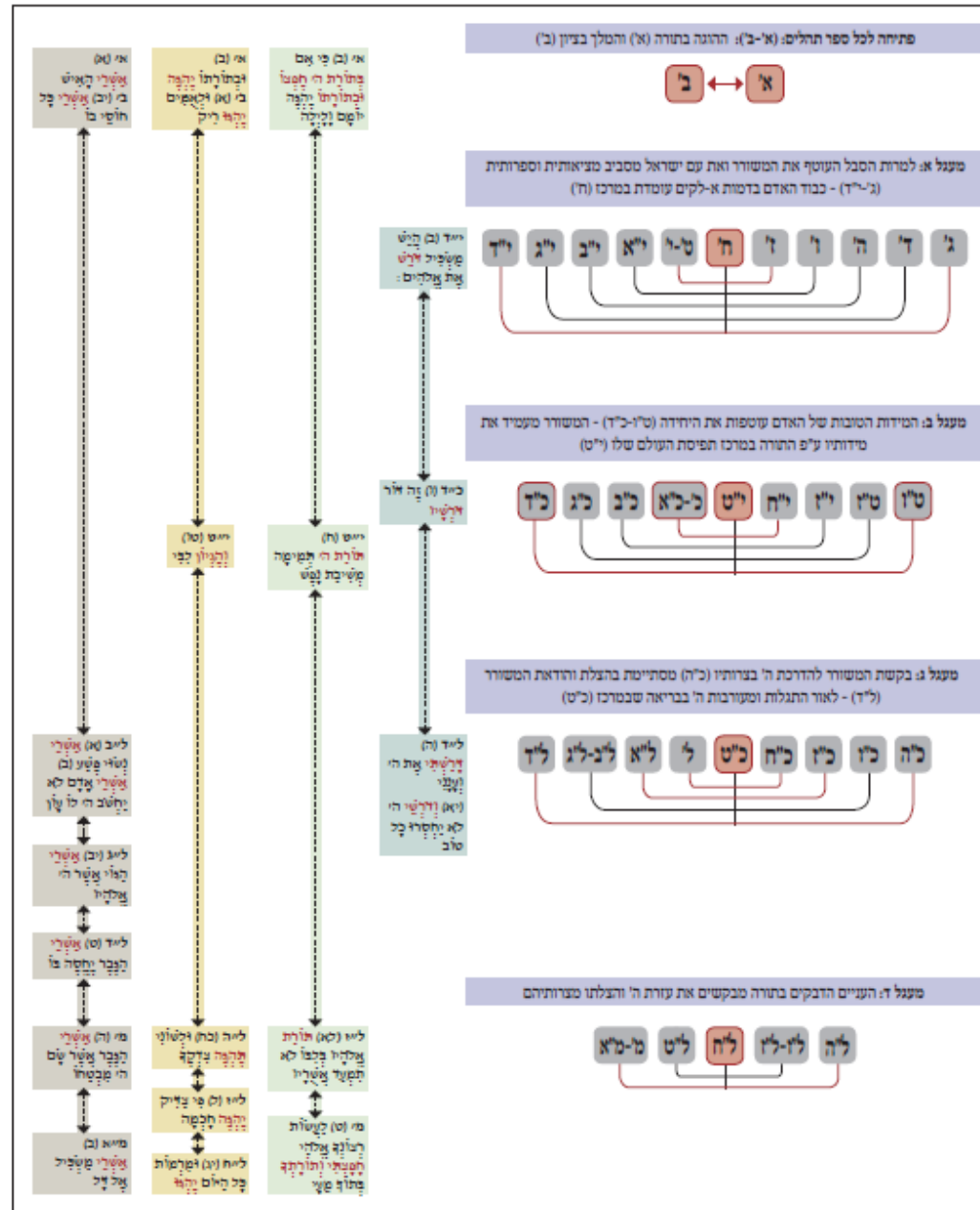
א,ב: כי אם בתורת ה'
חפצו ובתורתו יהגה יומם
 ולילה

א,א; ב,ב, יב:
אשרי האיש...
אשרי כל חוסי בו

מ, ח-ט; מ"א, יב: אז אמרתי
 הנה באתי במגלת ספר כתוב
 עלי: לעשות רצונך א-להי
חפצתי ותורתך בתוך מעי...
 בזאת ידעתי כי **חפצת** בי

מ, ה; מ"א, ב:
אשרי הגבר אשר שם
 ה' מבטחו...
אשרי משכיל אל דל

תהלים א'-מ"א • המבנה והמשמעות של הספר הראשון

מזמור א'

א **אֲשֶׁרִי הָאִישׁ** וּבְדַרְךְ חֲטָאִים לֹא עָמַד
 ב כִּי אִם בְּתוֹרַת ה' חֲפָצוֹ
 ג וְהִיא בְּעֵץ שְׂתוּל עַל פְּלָגֵי מַיִם
 ד וְעָלָהּ לֹא יָבוּל
 ה עַל בֶּן לֹא יִקְמוּ רְשָׁעִים בְּמִשְׁפָּט
 ו כִּי יוֹדַע ה' דְּרֹךְ צַדִּיקִים
 אֲשֶׁר לֹא הִלֵּךְ בְּעֵצַת רְשָׁעִים
 וּבְמוֹשָׁב לְצִים לֹא יֵשֵׁב:
 וּבְתוֹרַתוֹ יִהְיֶה יוֹמֵם וְלַיְלָה:
 אֲשֶׁר פָּרִיו יִתֵּן בְּעֵתוֹ
 וְכָל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה יִצְלִיחַ:
 כִּי אִם כַּמֶּץ אֲשֶׁר תִּדְפְּנוּ רוּחַ:
 וְדַרְךְ רְשָׁעִים תֵּאבֵד:

מזמור ב'

א לְמַה רָגַשׁוּ גוֹיִם
 ב יִתְיַצְבוּ מַלְכֵי אֲרָץ
 ג וְנִשְׁלִיכָה מִמֶּנּוּ עַבְתִּימוֹ:
 ד יוֹשֵׁב בְּשָׁמַיִם יִשְׁחַק
 ה אִזּוּ יִדְבַר אֱלִימוֹ בְּאָפוֹ
 ו וְאֲנִי נֹסֶכְתִּי מִלְּכֵי
 ז אֲסַפְּרָה אֵל חֵק
 ח בְּנִי אֶתָּה
 ט שְׂאֵל מִמֶּנִּי
 י וְאֶתְּנֶה גוֹיִם נַחֲלָתָךְ
 יא תִרְעַם בְּשִׁבְטֵי בְרָזֶל
 יב וְעַתָּה מַלְכִים הַשְּׁכִילוּ
 יג עֲבֹדוּ אֶת ה' בִּירְאָה
 יד נִשְׁקוּ בַר
 טו כִּי יִבְעַר כְּמַעַט אָפוֹ
 וְאֶחָזְקֶךָ אֶפְסֵי אֲרָץ:
 כְּכֹלֵי יוֹצֵר תִּנְפָצִים:
 הַיְסֹדוֹ שִׁפְטֵי אֲרָץ:
 וְגִילּוֹ בְרָעַדָּה:
 כְּסוּ אֶנְפֶךָ וְתֵאבְדוּ דְרֹךְ
 אֲשֶׁרִי כָּל חוֹסֵי בוֹ:

מזמור קמ"ח

א הִלְלוּ יְהוָה
 ב הִלְלוּ אֶת ה' מִן הַשָּׁמַיִם
 ג הִלְלוּהוּ כָּל מַלְאָכָיו
 ד הִלְלוּהוּ שְׁמֵי הַשָּׁמַיִם
 ה יְהַלְלוּ אֶת שֵׁם ה'
 ו וַיַּעֲמִידֵם לְעַד לְעוֹלָם
 ז הִלְלוּ אֶת ה' מִן הָאָרֶץ
 ח אִשׁ וּבָרָד שֶׁלֵּג וְקִיטוֹר
 ט הַהָרִים וְכָל גְּבֻעוֹת
 י הַחַיָּה וְכָל בְּהֵמָה
 יא מַלְכֵי אֲרָץ וְכָל לְאֻמִּים
 יב בַּחֹרִים וְגַם בְּתוֹלוֹת
 יג יְהַלְלוּ אֶת שֵׁם ה'
 יד הוֹדוּ עַל אֲרָץ וְשָׁמַיִם:
 טו וַיִּרְם קֶרֶן לְעַמּוֹ
 טז לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל עִם קָרְבוֹ
 הִלְלוּהוּ בְּמִרְוּמִים:
 הִלְלוּהוּ כָּל צַבָּאוֹי:
 הִלְלוּהוּ כָּל בּוֹכְבֵי אוֹר:
 וְהַמַּיִם אֲשֶׁר מֵעַל הַשָּׁמַיִם:
 כִּי הוּא צִוָּה וְנִבְרָאוּ:
 חֵק נָתַן וְלֹא יַעֲבוֹר:
 תַּנְיִינִים וְכָל תְּהוֹמוֹת:
 רוּחַ סַעְרָה עֹשֶׂה דְבָרוֹ:
 עֵץ פְּרִי וְכָל אֲרָזִים:
 רְמֵשׁ וְצַפּוֹר כָּנָף:
 שָׂרִים וְכָל שִׁפְטֵי אֲרָץ:
 וְקֹנִים עִם נְעָרִים:
 כִּי נִשְׁגָּב שְׁמוֹ לְבִדּוֹ
 הוֹדוּ עַל אֲרָץ וְשָׁמַיִם:
 וַיִּרְם קֶרֶן לְעַמּוֹ
 לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל עִם קָרְבוֹ
 הִלְלוּ יְהוָה:

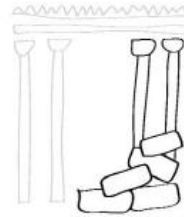
מזמור קמ"ט

א הִלְלוּ יְהוָה
 ב יִשְׂמַח יִשְׂרָאֵל בְּעֹשָׂיו
 ג יְהַלְלוּ שְׁמוֹ בְּמַחֹל
 ד כִּי רוֹצֵה ה' בְּעַמּוֹ
 ה יַעֲלִזוּ חַסִּידִים בְּכָבוֹד
 ו רּוֹמְמוֹת אֵל בְּגִרוֹנָם
 ז לְעֹשׂוֹת נִקְמָה בַּגּוֹיִם
 ח לְאִסּוֹר מַלְכֵיהֶם בְּזֻקִים
 ט לְעֹשׂוֹת בָּהֶם מִשְׁפָּט כְּתוֹב
 הִלְלוּ יְהוָה
 תְּהַלְתוּ בְּקֹהֶל חַסִּידִים:
 בְּנֵי צִיּוֹן וְגִילּוֹ בְּמִלְכָם:
 בְּתֹף וּכְנֹד יִזְמְרוּ לוֹ:
 יִפְאָר עַנּוּיִם בִּישׁוּעָה:
 יִרְנְנוּ עַל מִשְׁכַּבּוֹתָם:
 וְתִרְבַּ פִּיפּוּת בְּיָדָם:
 תּוֹכַחַת בְּלֵ אֻמִּים:
 וְנִכְבְּדִיהֶם בְּכַבְלֵי בְרָזֶל:
 לְעֹשׂוֹת בָּהֶם מִשְׁפָּט כְּתוֹב
 הִלְלוּ יְהוָה:

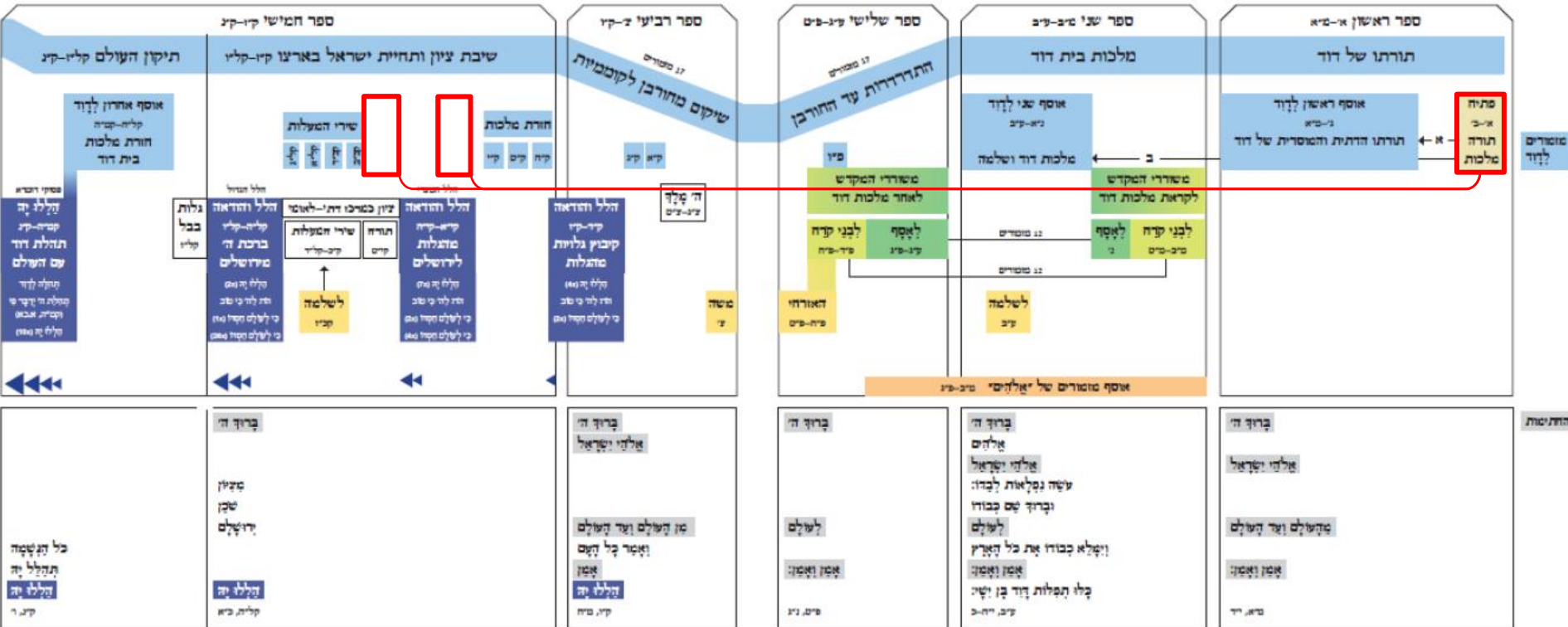
"ונמצא שספר תהלים כולו חותם במעין פתיחתו... ויש גם לשונות דומים בשני המזמורים" (דעת מקרא קמ"ט)

ספר תהלים כספר • תוכן, מבנה ומשמעות

חלק שני (צ-קט) - שיבת ציון, חזרת מלכות דוד וגאולת העולם

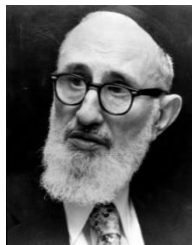
חלק ראשון (א-פ"ט) - מלכות בית דוד בימי בית ראשון

מזמור א' ³⁵	מזמור קי"ב ³⁴	מזמור קי"ט	
פתיחת המזמור	(א) הָלְלוּ יְהוָה אֲשֶׁרִי אֵישׁ יֵרָא אֶת ה'	(א) אֲשֶׁרִי תְּמִימֵי דָרְךָ (ב) אֲשֶׁרִי נִצְרֵי עֲדֹתַי	
חתימת המזמור	(ו) כִּי יוֹדַע ה' דָּרְךָ צְדִיקִים וְדָרְךָ רְשָׁעִים תֵּאבֹד: (י) רָשָׁע יֵרָאָה וְכַעַס שְׁנָיו יִחַרֵק וְנָמַס תַּאֲוֹת רְשָׁעִים תֵּאבֹד:	(קעו) תַּעֲיִתִי כְּשֶׁה אֲבָד בִּקְשׁ עֲבֹדְךָ כִּי מִצֹּתֶיךָ לֹא שָׁכַחְתִּי:	
מקבילות בין המזמורים	(א) אֲשֶׁרִי הָאֵישׁ אֲשֶׁר לֹא הֵלֵךְ בְּעֵצַת רְשָׁעִים וּבְדָרְךָ חֲטָאִים לֹא עָמַד (ב) כִּי אִם בְּתוֹרַת ה' חִפְצוֹ וּבְתוֹרָתוֹ יִהְיֶה יוֹמָם וְלַיְלָה:	(ג.א) אֲשֶׁרִי תְּמִימֵי דָרְךָ הַהֲלָכִים בְּתוֹרַת ה' ... בְּדַרְכֵי הֲלָכוֹ:	
מסגרת	אֲשֶׁרִי הָאֵישׁ ... רְשָׁעִים תֵּאבֹד	אֲשֶׁרִי תְּמִימֵי דָרְךָ ... כְּשֶׁה אֲבָד	
אל"ף בי"ת	אֲשֶׁרִי הָאֵישׁ ... רְשָׁעִים תֵּאבֹד	אל"ף בי"ת מושלם כפול 8	

ספר חמישי: שיבת ציון ותחיית ישראל בארצו

← בניין ירושלים	מזמור קי"ט אֲשֶׁרִי תְּמִימֵי דָרְךָ הַהֲלָכִים בְּתוֹרַת ה'	מקדש	מזמור (קי"א-קי"ב) הָלְלוּ יְהוָה אֲשֶׁרִי אֵישׁ יֵרָא אֶת ה' בְּמִצֹּתֶיךָ חִפְץ מְאֹד ... הַצְדִּיק חֲנוּן וְרַחוּם כִּמוֹ ה'	←	מזמור א' אֲשֶׁרִי הָאֵישׁ כִּי אִם בְּתוֹרַת ה' חִפְצוֹ וּבְתוֹרָתוֹ יִהְיֶה יוֹמָם וְלַיְלָה:	תהלים
	מצב ג' דביקות באלוה אהבת חשק-דבקות געגועי הנפש אל מקורה תנועת ריצה ללא רתיעה האדם חי על פי התורה והמצוה בשמחה רבה	קדושה	מצב ב' הידמות לאלוה, אהבה יראה עבד העושה רצון אדונו השתעבדות והתחייבות להתיידד עם חווית האלהים שאננות הביטחון, שלוה		מזמור א' "איש ההלכה - גלוי ונסתר" בטחון-פחד חתירת האדם אל המוחלט, נתקל בציווי האלוהי	הגרי"ד סולובייציק
"ובקשתם משם"						

ספרי המקרא ומיקומו של ספר תהלים

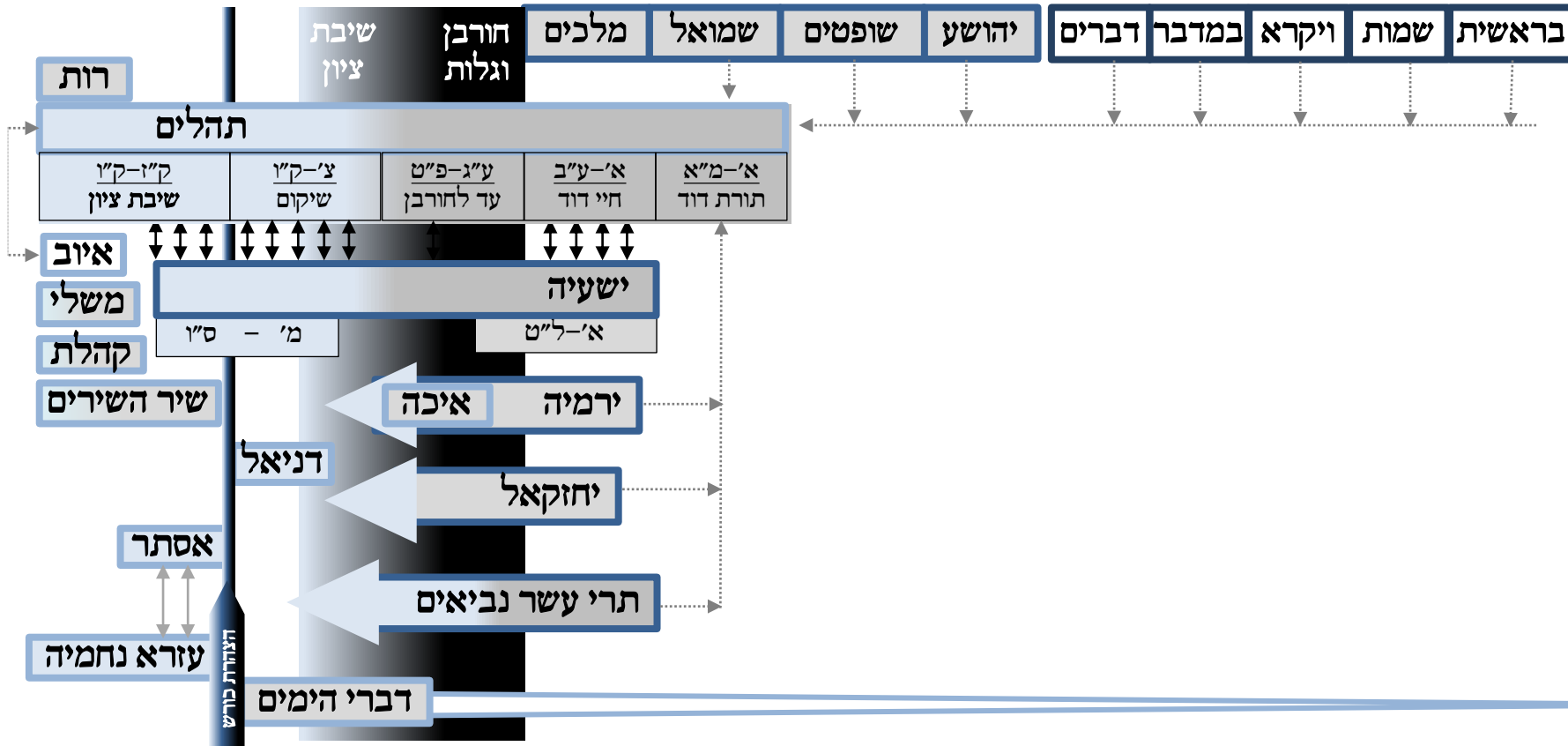
כתובים

נביאים

תורה

בית שני

בית ראשון

ויקרא רבה ט"ז, ד (בדומה ירושלמי חגיגה פ"ב): בן עזאי הָיָה יוֹשֵׁב וְדוֹרֵשׁ וְהָאֵשׁ מְלַהֶטֶת סְבִיבוֹתָיו, אָמְרוּ לֵיהּ: שָׂמָא בְּסֻדְרֵי מֶרְכָּבָה אֲתָה עוֹסֵק? אָמַר לְהֵן: לָאוּ, אֶלָּא **מְחַרְזֵי** דְּבִרֵי תוֹרָה לְנַבִּיאִים, וְנַבִּיאִים לְכְתוּבִים, וְדְבָרֵי תוֹרָה **שְׂמַחִין בָּיוֹם נְתִינָתָן בְּסִינֵי** עֶקֶר נְתִינָתָן בָּאֵשׁ נִתְּנוּ, הָדָא הוּא דְכָתִיב: וְהָהָר בַּעַר בְּאֵשׁ' (דברים ד', יא)

קשרים בתוך המזמור

אשר לא הלך בעצת רשעים ובדרך חטאים
לא עמד וכמושב לצים לא ישב: כי אם
בתורת ה' חפצו והיה כעץ שתול

אשרי האיש אשר לא הלך בעצת
רשעים ובדרך חטאים לא עמד... כי
אם בתורת ה' חפצו

לא בן הרשעים

לא בן הרשעים כי אם כמץ אשר תדפנו רוח:

על בן לא יקמו רשעים במשפט
וחטאים בעדת צדיקים: כי יודע ה'
דרך צדיקים ודרך רשעים תאבד

על בן לא
יקמו רשעים

חלוקת המזמור

מזמור א'

האיש
והצלחתו

הרשעים
וכישלונם

גורל הצדיק
והרשע

אשר לא הלך בעצת רשעים
ובכמושב לצים לא ישב:
ובתורתו יהגה יומם ולילה:
אשר פרו יתן בעתו
וכל אשר יעשה יצלית:
כי אם כמץ אשר תדפנו רוח:
וחטאים בעדת צדיקים:
ודרך רשעים תאבד:

א אשרי האיש
ובדרך חטאים לא עמד
ב כי אם בתורת ה' חפצו
ג והיה כעץ שתול על פלגי מים
ועלהו לא יבול
ד לא בן הרשעים
ה על בן לא יקמו רשעים במשפט
ו כי יודע ה' דרך צדיקים

קשרים עם ספרים אחרים

דברים ל"ג, כט: אשריך ישראל
מי כמוך עם נושע בה' מגן עזרך

א, א: אשרי האיש... ג, ד.ט: ואתה ה' מגן
בעדי... לה' הישועה על עמך ברכתך סלה

יהושע א', ח: לא ימוש ספר התורה הזה מפיך והגית בו יומם ולילה
למען תשמור לעשות ככל הכתוב בו כי אז תצליח את דרכך

א, ב-ג: כי אם בתורת ה' חפצו ובתורתו יהגה יומם
ולילה... וכל אשר יעשה יצלית... כי יודע ה' דרך צדיקים

ישעיהו מ"ב, כא: ה' חפץ למען צדקו יגדיל תורה ויאדיר:

א, ב: כי אם בתורת ה' חפצו ובתורתו יהגה יומם ולילה:

ירמיה י"ז, ז-ח: ברוך הגבר אשר יבטח בה' והיה ה' מבטחו: והיה
כעץ שתול על מים ועל יובל ישלח שרשיו ולא יראוהו כי יבא חם
והיה עלהו רענן ובשנת בצרת לא ידאג ולא ימיש מעשות פרי:

א, ג: והיה כעץ שתול על פלגי מים אשר פרו יתן
בעתו ועלהו לא יבול וכל אשר יעשה יצלית:
מ, ה: אשרי הגבר אשר שם ה' מבטחו...

יחזקאל מ"ז, יב: ועל הנחל יעלה על שפתו מזה ומזה כל עץ
מאכל לא יבול עלהו ולא יתם פרו לחדשיו יבפר כי מימיו מן
המקדש המה יוצאים והיה פרו למאכל ועלהו לתרופה

א, ג: והיה כעץ שתול על פלגי מים אשר פרו יתן
בעתו ועלהו לא יבול וכל אשר יעשה יצלית:

מזמור ב'

חלוקת המזמור: מבנה כיאסטי

א	לְמָה רָגַשׁוּ גוֹיִם	וְלֵאמִים יִהְיוּ רִיק:
ב	יִתְיַצְבוּ מַלְכֵי אֶרֶץ	וְרוֹזְנִים נוֹסְדוּ יַחַד
ג	נִגְתָּקָה אֶת מוֹסְרוֹתֵימוּ	וְנִשְׁלִיכָה מִמֶּנּוּ עֲבֹתֵימוּ
ד	יּוֹשֵׁב בְּשָׁמַיִם יִשְׁחַק	אֲדֹנָי יִלְעַג לָמוֹ:
ה	אִי יְדַבֵּר אֱלֹהֵימוּ בְּאָפוֹ	וּבְחִירוֹנוּ יִבְהַלְמוּ:
ו	וְאֲנִי נֹסַכְתִּי מַלְכֵי	עַל צִיּוֹן הָרַקְדָּשִׁי:
ז	אֲסַפְרָה אֶל חַק	ה' אָמַר אֱלֹהֵי
ח	בְּנֵי אֲתָה	אֲנִי הַיּוֹם יְלֹדְתִיךָ:
ט	שָׂאֵל מִמֶּנִּי	
י	וְאֲתָנָה גוֹיִם נַחֲלֶתְךָ	וְאֲחֹזֶתְךָ אֶפְסֵי אֶרֶץ:
יא	תִּרְעַם בְּשֹׁבֶט בְּרָזֶל	וְגִילּוֹ בְּרַעְדָּה:
יב	נִשְׁקוּ בַר	פֶּן יֵאָנְף וְתֵאָבְדוּ דָרְךְ
יג	כִּי יִבְעַר כִּמְעֵט אָפוֹ	אֲשֶׁרֵי כָּל חוֹסֵי בוֹ:

קשרים בתוך המזמור

לְמָה רָגַשׁוּ גוֹיִם

מַלְכֵי אֶרֶץ

וְאֲנִי נֹסַכְתִּי מַלְכֵי

וְאֲחֹזֶתְךָ אֶפְסֵי אֶרֶץ

וְאֲתָנָה גוֹיִם נַחֲלֶתְךָ

וְעֵתָה מַלְכִים הַשְּׂבִילוֹ הַדְּסוּרָה שְׁפֹטֵי אֶרֶץ:

נִגְתָּקָה אֶת מוֹסְרוֹתֵימוּ וְנִשְׁלִיכָה מִמֶּנּוּ עֲבֹתֵימוּ
אִי יְדַבֵּר אֱלֹהֵימוּ בְּאָפוֹ וּבְחִירוֹנוּ יִבְהַלְמוּ:

אִי יְדַבֵּר אֱלֹהֵימוּ בְּאָפוֹ

עֲבָדוּ אֶת ה' בְּיִרְאָה
פֶּן יֵאָנְף וְתֵאָבְדוּ דָרְךְ

כִּי יִבְעַר כִּמְעֵט אָפוֹ

וְנִשְׁלִיכָה מִמֶּנּוּ עֲבֹתֵימוּ

שָׂאֵל מִמֶּנִּי

קשרים עם ספרים אחרים

ירמיהו נ"א, יט-כד. נת: לא כאלה חלק יעקוב כי יוצר הכל הוא ושבט נחלתו ה' צבאות שמו: מפץ אתה לוי כלי מלחמה ונפצתי כף גוים והשחתי כף ממלכות: ונפצתי כף טוס ורכבו ונפצתי כף רכב ורכבו: ונפצתי כף איש ואשה ונפצתי כף זקן ונער ונפצתי כף בחור ובתולה: ונפצתי כף רעה ויעדרו ונפצתי כף אקר ועמדו ונפצתי כף פחות וסגנים: ושלמתי לבבל ולכל יושבי כשדים את כל רעתם אשר עשו בציון לעיניכם נאם ה'... חמות בבל הרחבה ערער תתערער ושעריה נגבהים באש יצתו ויגעו עמים בדי ריק ואלאמים בדי אש ויעפו: (= בחקוק ב', יג)

ישעיהו מ', כב-כג: הושב על חוג הארץ... הנוטה כדק שמים... הנותן רוזנים לאין שפטי ארץ פתהו עשה

שמות י', ח (י', כד; י"ב, ג): לכו עבדו את ה' אלהיכם מי ומי ההלכים

ישעיהו ל', יח-יט. ש.כ: כי אלהי משפט ה' אשרי כל חספי לוי: כי עם בציון ישב בירושלם... הנה שם ה' בא ממרחק בער אפן

שמואל ב ז', יד: אני אהיה לו לאב והוא יהיה לי לבן... דברי הימים א כ"ב, י: והוא יהיה לי לבן ואני לו לאב

משלי א, אג-א: משלי שלמה בן דוד מלך ישראל: לדעת חכמה ומסור להבין אמרי בינה: ... לקחת מסר השכל צדק ומשפט ומישורים:

ב', א, ח-ט: למה רגשו גוים ולאמים יהגו ריק... שאל ממני ואתנה גוים נחלתך ואחזתך אפסי ארץ: תרעם בשבט ברזל ככלי יוצר תנפצם:

ב', ב.ד: יתניצבו מלכי ארץ ורוזנים נוסדו יחד... יושב בשמים ישחק... הוסרו שפטי ארץ

דה"ב ל"ה, ג: עתה עבדו את ה' אלהיכם ואת עמו ישראל:

ב', יב: כי יבער כמעט אפן אשרי כל חוסי בו:

ב', ז: ה' אמר אלי בני אתה

ב', י: ועתה מלכים השבילו הוסרו שפטי ארץ:

סמיכות המזמור בספר תהלים

א/ א: אשרי האיש
א/ ב: ובתורתך יהגה יומם וליילה:
א/ ג: ודרך רשעים תאבד:

ב/ ד: יושב בשמים ישחק אדני ילעג למו:

ב/ ו: ה' אמר אלי בני אתה

ב/ ז: יא: עבדו את ה' ביראה וגילו ברעדה:

ב/ א-ב: למה רגשו גוים ולאמים יהגו ריק: יתניצבו מלכי ארץ...

ב/ ג: ועתה מלכים השבילו הוסרו שפטי ארץ:

ב/ א.ב: למה רגשו גוים ולאמים יהגו ריק... יתניצבו מלכי ארץ ורוזנים נוסדו יחד על ה' ועל משיחו

ב/ ב.ו.ט-יא: ואני נסכתי מלכי על ציון הר קדשי... ה' אמר אלי בני אתה... עבדו את ה' ביראה וגילו ברעדה

ב/ יב: אשרי כל חוסי בו:
ב/ א: ולאמים יהגו ריק:
ב/ ג: פן יאנף ותאבדו דרך

ג/ ט: ואתה ה' תשחק למו תלעג לכל גוים:

פ"ט, כו: הוא יקראני אבי אתה אלי יוצר ישועתי

ק/ ב: עבדו את ה' בשמחה באו לפניו ברננה:

קמ"ח, יא: מלכי ארץ וכל לאמים...

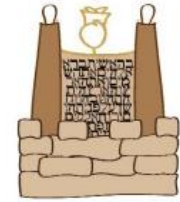
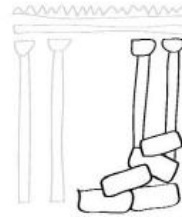
קמ"ח, יא: ... שרים וכל שפטי ארץ:

קמ"ט, ז.ח: לעשות נקמה בגוים תוכחת כל אמים: לאסר מלכיהם בזקים...

קמ"ט, ב: בני ציון יגילו במלכם...

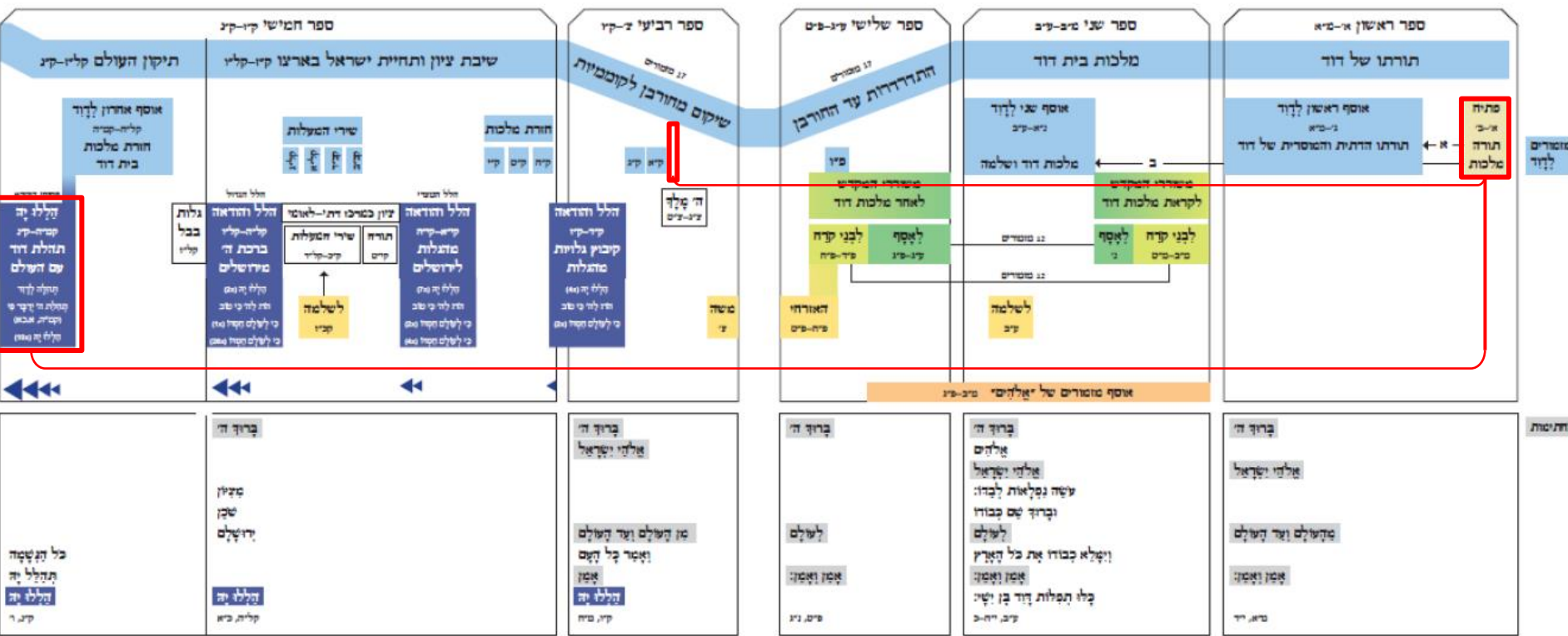
קמ"ט, ח: לאסר מלכיהם בזקים ונכבדיהם בכבלי ברזל:

ספר תהלים כספר • תוכן, מבנה ומשמעות

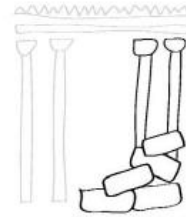

חלק שני (צ-קט) – שיבת ציון, חזרת מלכות דוד וגאולת העולם

חלק ראשון (א-פ"ט) – מלכות בית דוד בימי בית ראשון

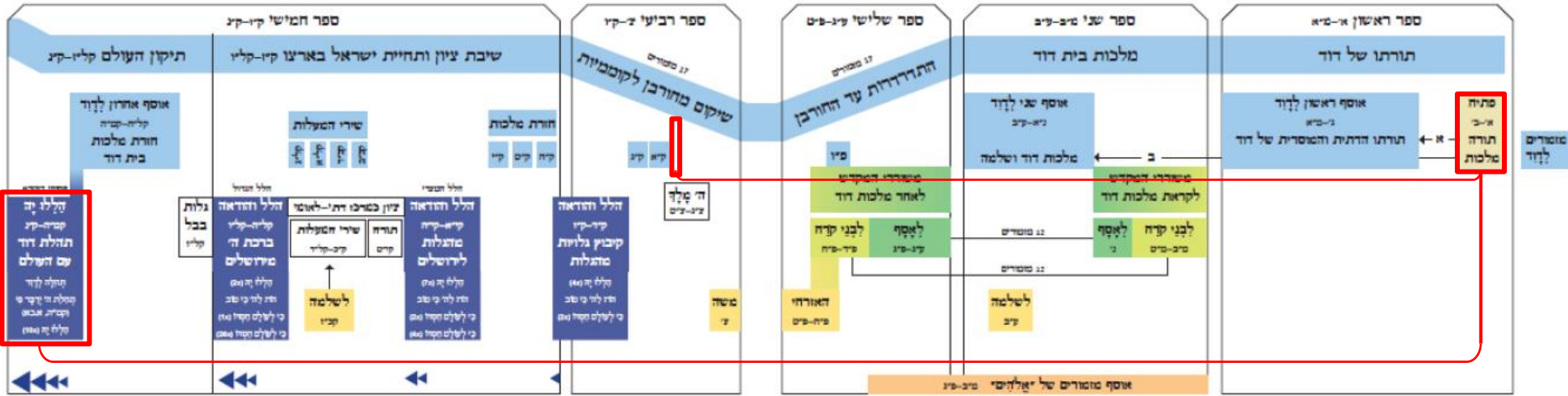

ספר תהלים כספר • תוכן, מבנה ומשמעות

חלק שני (צ-קט) – שיבת ציון, חזרת מלכות דוד וגאולת העולם

חלק ראשון (א-פ"ט) – מלכות בית דוד בימי בית ראשון

סמיכות המזמור בספר תהלים

ב/ יא: עבדו את ה' בִּירְאָה וּגִילוּ בְרַעְדָּה:

ב/ א-ב: לְמָה רָגַשׁוּ גוֹיִם וְלְאֲמִים יִהְיוּ רִיק; יִתְיַצְבוּ מַלְכֵי אֲרָץ...

ב/ י: וְעַתָּה מַלְכִים הִשְׁכִּילוּ הִסְרוּ שְׁפָטֵי אֲרָץ:

ב/ א.ב: לְמָה רָגַשׁוּ גוֹיִם וְלְאֲמִים יִהְיוּ רִיק... יִתְיַצְבוּ מַלְכֵי אֲרָץ וְרוֹזְנִים נוֹסְדוּ יַחַד עַל ה' וְעַל מִשְׁיחוֹ

ב/ ב.ו.ט-יא: וְאֲנִי נִסְכַּתִּי מַלְכֵי עַל צִיּוֹן הִר קִדְשִׁי... ה' אָמַר אֵלַי בְּנֵי אֲתָנָה... עֲבַדוּ אֶת ה' בִּירְאָה וּגִילוּ בְרַעְדָּה

ב/ ט.י: תִּרְעַם בְּשַׁבַּט בְּרוּךְ כְּכֹלֵי יוֹצֵר תִּנְפָצִם... וְעַתָּה מַלְכִים הִשְׁכִּילוּ הִסְרוּ שְׁפָטֵי אֲרָץ:

ק/ ב: עֲבַדוּ אֶת ה' בְּשִׂמְחָה בֵּאוּ לִפְנֵי בְרִנָּה:

קמ"ח, יא: מַלְכֵי אֲרָץ וְכָל לְאֲמִים...

קמ"ח, יא: ... שָׁרִים וְכָל שְׁפָטֵי אֲרָץ:

קמ"ט, ז.ח: לַעֲשׂוֹת נִקְמָה בְּגוֹיִם תּוֹכַחַת בָּל אֲמִים: לְאֲסֹר מַלְכֵיהֶם בְּזָקִים...

קמ"ט, ב: בְּנֵי צִיּוֹן יִגִּילוּ בְּמַלְכָם...

קמ"ט, ח: לְאֲסֹר מַלְכֵיהֶם בְּזָקִים וּנְכַבְדֵיהֶם בְּכַבְלֵי בְרוּךְ:

מזמור מ"ז

- א למנצח לבני קרח מזמור:
- ב כל העמים תקעו כף
- ג כי ה' עליז נורא
- ד ידבר עמים תחתינו
- ה יבחר לנו את נחלתנו
- ו עלה אלהים בתרועה
- ז זמרו אלהים זמרו
- ח כי מלך כל הארץ אלהים
- ט מלך אלהים על גוים
- י נדיבי עמים נאספו
- יא כי לאלהים מגני ארץ

הומנה לעמים לשיר לה'

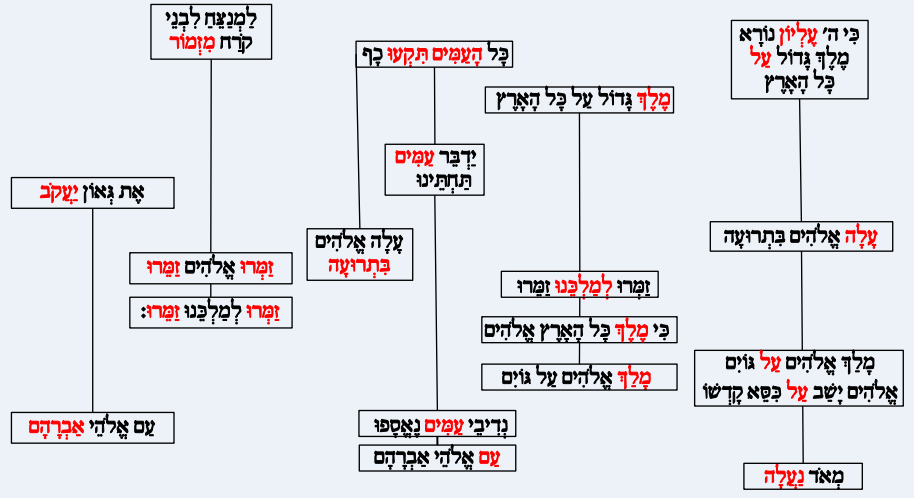
בחירת ה' בעם ישראל

קבלת מלכות ה' של ישראל והעמים

חזון מלכות ה' על ישראל והעמים

הריעו לאלהים בקול רנה:
מלך גדול על כל הארץ:
ולאמים תחת רגלינו:
את גאון יעקב אשר אהב סלה:
ה' בקול שופר:
זמרו למלכנו זמרו:
זמרו משכיל:
אלהים ישב על כסא קדשו:
עם אלהי אברהם
מאד נעלה:

חלוקת המזמור ושירשורים פנימיים

סמיכות המזמור בספר תהלים

מ"ב, ה: אדדם עד בית אלהים בקול רנה ותודה המון חוגג

מ"ז, ב: כל העמים תקעו כף הריעו לאלהים בקול רנה

מ"ד, ג.כט: אתה ידך גוים הודשת ותשעם תרע לאמים ותשלהם... תתנו כצאן מאכל וכו' זריתנו... תשימנו משל כגוים מנוד ראש כל אמים

מ"ה, ו.יא: עמים תחתיו יפלו... על כן עמים יהודך לעלם ועד

מ"ו, ז.יא: המו גוים... ארים כגוים ארים כארץ

מ"ז, ד: ידבר עמים תחתינו ותתנו כצאן מאכל וכו' זריתנו... תשימנו משל כגוים מנוד ראש כל אמים

מ"ח, ו: חזקו שונגים עמים תתנו כצאן מאכל וכו' זריתנו... תשימנו משל כגוים מנוד ראש כל אמים

מ"ט, ט: את גאון יעקב אשר אהב סלה

מ"ז, ג.ט: כי ה' עליז נורא... אלהים ישב על כסא קדשו

קשרים עם ספרים אחרים

בראשית י"ד, כז, י"ז: ה' וברוך אל עליז אשר מגן צריך בידך... והיה שמך אברהם כי אב המון גוים נתתיך:

מ"ז, ג.ט.י: כי ה' עליז נורא... מלך אלהים על גוים... עם אלהי אברהם... כי לאלהים מגני ארץ

ישעיהו נ"ח, יד: אז תתענג על ה' והרפתיד על כמתי ארץ והאכלתיד נחלת יעקב אביד כי פי ה' דבר:

דברים ל"ב, ט: כי חלק ה' עמו יעקב נחלתו:

תהלים מ"ז, ה: יבחר לנו את נחלתנו את גאון יעקב אשר אהב סלה:

תהלים ע"ח, עא: מאחר עלות הביאו לרעות יעקב עמו ובישראל נחלתו:

"ובראש השנה אומרים מזמור 'כל העמים תקעו כף'..." (מסכת סופרים יח, יא)

מזמור פ"ז

א	לבני קדח מזמור שיר	א	יסודתו בהררי קדש:
ב	אהב ה' שערי ציון	ב	מכל משכנות יעקב:
ג	נבכדות מדבר ברך	ג	עיר האלהים סלה:
ד	אזכיר רהב ובבל לידעי	ד	הנה פלשת וצור עם פוש
	זה ילד שם:		
ה	ולציון יאמר איש ואיש ילד ביה	ה	והוא יכוננה עליון:
ו	ה' יספר בכתוב עמים	ו	זה ילד שם סלה:
ז	ישירים כחללים	ז	כל מעיני ברך:

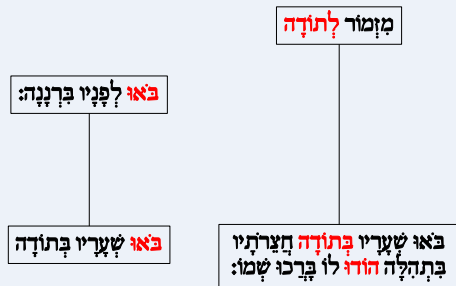

ישעיהו י"ט, כד-כה: ביום ההוא יהיה
 ישראל שלישייה למצרים ולאשור ברכה
 בקרב הארץ: אשר ברכו ה' צבאות
 לאמר ברוך עמי מצרים ומעשה ידי אשור
 ונחלתי ישראל:

א	שיר מזמור לאסף:	א	אל תחרש ואל תשקט אל:
ב	אלהים אל דמי לך	ב	ומשנאףך נשאו ראש:
ג	כי הנה אויביך יהמיון	ג	ויתעצו על צפוניך:
ד	על עמך יערימו סוד	ד	ולא יזכר שם ישראל עוד:
ה	אמרו לכו ונכחידם מגוי	ה	עליך ברית יברתו:
ו	כי נועצו לב יחדו	ו	מואב והגרים:
ז	אהלי אדום ושמעאלים	ז	פלשת עם ישבי צור :
ח	גבל ועמון ועמלק	ח	היו ורוע לבני לוט סלה:
ט	גם אשור נלוה עמם	ט	כסיסרא כביז בנחל קישון:
י	עשה להם כמדון	י	היו דמן לאדמה:
יא	נשמדו בעין דאר	יא	וכזבח וכצלמנע כל נסיכמו:
יב	שיתמו נדיבמו כערב וכזאב	יב	את נאות אלהים:
יג	אשר אמרו נירשה לנו	יג	בקש לפני רוח:
יד	אלהי שיתמו כגלגל	יד	וכלהבה תלהט הרים:
טו	כאש תבער יער	טו	ובסופתך תבהלם:
טז	כן תרדפם בסערך	טז	ויבקשו שמך ה':
יז	מלא פניהם קלון	יז	ויחפרו ויאבדו:
יח	יבשו ויבהלו עדי עד	יח	עליון על כל הארץ:
יט	וידעו כי אתה שמך ה' לבדך	יט	

סנהדרין צ"ו, ע"ב:טובים שבהן איבודתים, ניחא לך דאיקטלינהו לכולהו? מיד נת. הרהר תשובה בדעתיה. אמר: מה הם שלא איבדו אלא נפש אחת – כך, ההוא גברא מה תיהוי עליה? ערק, שדר פורטיתא לביתיה, ואיתגייר. תנו רבנן: נעמן גר תושב היה, נבוזר אדן גר צדק היה, מבני בניו של סיסרא למדו תורה בירושלים, מבני בניו של סנחריב לימדו תורה ברבים, ומאן נינהו – שמעיה ואבטליון. מבני בניו של המן למדו תורה בבני ברק...

חלוקת המזמור ושירשורים פנימיים

מזמור ק'

בני כל הארץ עובדים את ה'	א	מְזֻמָּר לְתוֹדָה	הָרִיעוּ לַה' כָּל הָאָרֶץ:
	ב	עֲבֹדוּ אֶת ה' בְּשִׂמְחָה	בָּאוּ לְפָנָיו בְּרִנָּה:
	ג	דַּעוּ כִּי ה' הוּא אֱלֹהִים	הוּא עָשָׂנוּ וְלֹא וְלוֹ אֲנַחְנוּ עִמּוֹ וַיִּצְאֵן מִרְעִיתוֹ:
העמים מודים לה' עם ישראל במקדש	ד	בָּאוּ שְׁעָרָיו בְּתוֹדָה	חֲצִרְתָּיו בְּתִהְלֶה
	ה	הוֹדוּ לוֹ בְּרָכּוֹ שְׁמוֹ:	הוֹדוּ לוֹ בְּרָכּוֹ שְׁמוֹ:
	ה	כִּי טוֹב ה' לְעוֹלָם חֶסֶדוֹ	וְעַד דָּר וָדָר אֲמוֹנָתוֹ:

סמיכות המזמור בספר תהלים

מ"ו, ב-ג: כָּל הָעַמִּים תִּקְעוּ כַף הָרִיעוּ לְאֱלֹהִים בְּקוֹל רָנָה... מִלֶּךְ גְּדוֹל עַל כָּל הָאָרֶץ:	ס"ו, א: לְמִנְצַח שִׁיר מְזֻמָּר הָרִיעוּ לְאֱלֹהִים כָּל הָאָרֶץ:	צ"ח, ד: הָרִיעוּ לַה' כָּל הָאָרֶץ פִּצְחוּ וְרִנְנוּ וְזַמְרוּ:	ק, א: מְזֻמָּר לְתוֹדָה הָרִיעוּ לַה' כָּל הָאָרֶץ:
ב, יא: עֲבֹדוּ אֶת ה' בִּירְאָה וּגְיָלוּ בְרַעְדָה:	ק, ב: עֲבֹדוּ אֶת ה' בְּשִׂמְחָה בָּאוּ לְפָנָיו בְּרִנָּה:		

מזמור קל"ז

א על נהרות בבל
 בְּזָכְרָנוּ אֶת צִיּוֹן:
 ב על ערבים בתוכה
 ג כי שם שאלונו שובינו
 ותוללנו שמחה
 ד איך נשיר את שיר ה'
 ה אם אשכחך ירושלים
 ו תדבק לשוני לחכי
 ז אם לא אעלה את ירושלים
 ח זכר ה' לבני אדום
 הַאֲמָרִים עָרוּ עָרוּ
 ח בת בבל השדודה
 אֲשֶׁרִי שִׁישְׁלִם לָךְ
 ט אשרי שיאחז ונפץ את עלליך
 אֶל הַסֶּלַע:

מזמור קל"ח

א לְדָוִד
 אֹדֶךָ בְּכָל לַיּוֹם
 ב אשתתחוה אל היכל קדשך
 וְאֹדֶה אֶת שִׁמְךָ
 ג על חסדך ועל אמתך
 כִּי הִגְדַּלְתָּ עַל כָּל שִׁמְךָ אֲמַרְתָּ:
 ד ביום קראתי ותענני
 וְיֹדֶךָ ה' כָּל מַלְכֵי אֶרֶץ
 ה וישירו בדרכי ה'
 ו כי רם ה' ושפל יראוה
 ז אם אלך בקרב צרה תחניני
 וְתוֹשִׁיעֵנִי יִמְיֶנָּה:
 ח ה' יגמר בעדי
 ה' חֲסִדְךָ לְעוֹלָם
 מַעֲשֵׂי יְדִיךָ אֵל תִּרְף:—

מזמור קמ"ה

א תהלה לדוד
 אֲרֹמְמֶךָ אֱלֹהֵי הַמַּלְאָךְ וְאֲבָרְכֶה שִׁמְךָ לְעוֹלָם וָעֶד:
 ב בכל יום אברכך
 וְאֶהְלֵלָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם וָעֶד:
 ג גדול ה' ומהלל מאד
 וְלִגְדַלְתּוֹ אֵין חֶקֶר:
 ד הור לדוד
 יִשְׁבַח מִעֲשֵׂיךָ וּגְבוּרַתֶיךָ יִגִּידוּ:
 ה הדר כבוד הודך
 וְדַבְרֵי נִפְלְאוֹתֶיךָ אֲשִׁיחָה:
 ו ועזו נוראתיך
 יֵאמְרוּ וּגְדוּלַתֶיךָ וּגְדוּלַתֶיךָ אֲסַפְּרָנָה:
 ז זכר רב טובך
 יִבְיַעוּ וְצַדִּיקְתֶּךָ יִרְנְנוּ:
 ח חנון ורחום ה'
 אֲרַךְ אַפִּים וּגְדֹל חֶסֶד:
 ט טוב ה' לכל
 וְרַחֲמָיו עַל כָּל מַעֲשָׂיו:
 י וידוה ה' כל
 מַעֲשֵׂיךָ וְחֲסִידֶיךָ יִבְרַכּוּכָה:
 יא כבוד מלכותך
 יֵאמְרוּ וּגְבוּרַתֶיךָ יִדְבְּרוּ:
 יב להודיע לבני האדם
 גְּבוּרַתֶיךָ וּכְבוֹד הַדָּר מַלְכוּתֶיךָ:
 יג מלכותך מלכות כל
 עֲלָמִים וּמִמְשַׁלְתֶּךָ בְּכָל דּוֹר וָדוֹר:
 יד סומך ה'
 לְכָל הַנְּפֹלִים וְזוֹקֵף לְכָל הַכַּפּוּפִים:
 טו עיני כל אליך
 יִשְׁבְּרוּ וְאֵתָה נוֹתֵן לָהֶם אֶת אֲכָלֵם בְּעֵתוֹ:
 טז פותח את ידך
 וּמִשְׁבִּיעַ לְכָל חַי רְצוֹן:
 יז צדיק ה'
 בְּכָל דְּרָכָיו וְחֲסִיד בְּכָל מַעֲשָׂיו:
 יח קרוב ה'
 לְכָל קָרְאִיו לְכָל אֲשֶׁר יִקְרָאֵהוּ בְּאֵמַת:
 יט רצון יראיו
 יַעֲשֶׂה וְאֵת שׁוֹעֲתָם יִשְׁמַע וְיוֹשִׁיעַם:
 כ שומר ה'
 אֶת כָּל אֲהָבָיו וְאֵת כָּל הַרְשָׁעִים יִשְׁמִיד:
 כא תהלת ה'
 יִדְבַר פִּי וּיְבָרֶךְ כָּל בֶּשֶׂר שֵׁם קִדְשׁוֹ לְעוֹלָם וָעֶד:

ספרי המקרא ומיקומו של ספר תהלים

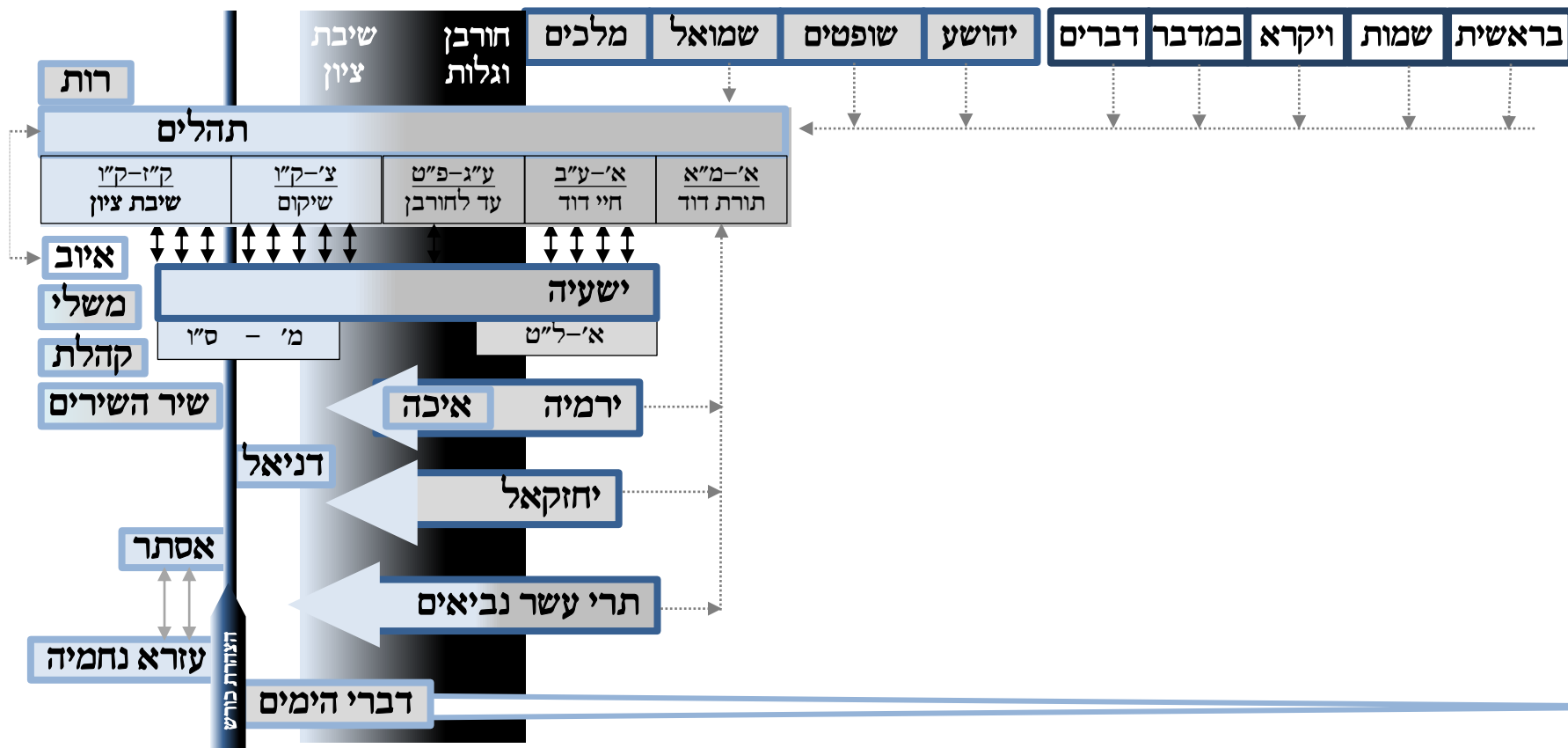
כתובים

נביאים

תורה

בית שני

בית ראשון

ויקרא רבה ט"ז, ד (בדומה ירושלמי חגיגה פ"ב): בן עזאי הָיָה יוֹשֵׁב וְדוֹרֵשׁ וְהָאֵשׁ מְלַהֶטֶת סְבִיבוֹתָיו, אָמְרוּ לֵיהּ: שָׂמָא בְּסֻדְרֵי מְרַכְבָּה אֲתָה עוֹסֵק? אָמַר לְהֵן: לָאוּ, אֶלָּא **מְחַרְזֵי** דְּבָרֵי תוֹרָה לְנַבִּיאִים, וְנַבִּיאִים לְכְתוּבִים, וְדְבָרֵי תוֹרָה **שְׂמַחִין בְּיוֹם נְתִינָתָן בְּסִינַי** עֶקֶר נְתִינָתָן בָּאֵשׁ נִתְּנוּ, הָדָא הוּא דְכָתִיב: וְהָהָר בַּעַר בְּאֵשׁ' (דברים ד', יא)

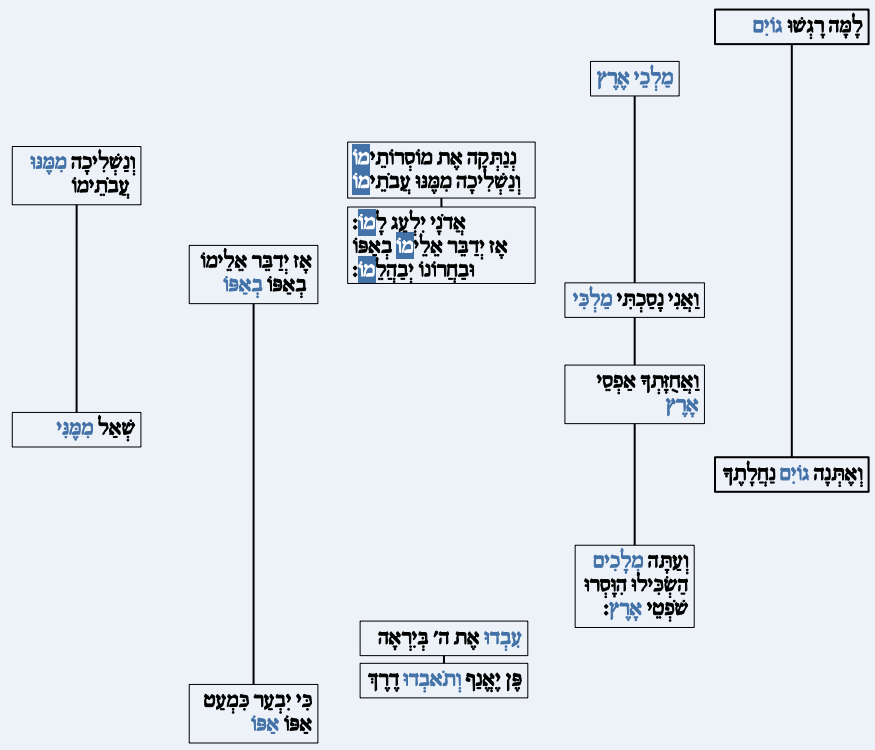
מזמור ב'

א	לְמַה רָגַשׁוּ גוֹיִם	וְלְאֲמִים יִהְיוּ רִיק:
ב	וַתִּצְבּוּ מַלְכֵי אֲרָץ	וּרְוֹזִים נֹסְדוּ יַחַד
עַל ה' וְעַל מְשִׁיחֹו:		
ג	נִגְתְּקָה אֶת מוֹסְרוֹתֵימוֹ	וַנְשַׁלְּכֵה מִמֶּנּוּ עֲבֹתֵימוֹ
ד	יּוֹשֵׁב בְּשָׁמַיִם יִשְׁחַק	אֲדַנִּי יִלְעַג לִמּוֹ:
ה	אִזְ יְדַבֵּר אֱלֹהִים בְּאָפוֹ	וּבַחֲרוֹנוֹ יִבְהַלֵּמוֹ:
ו	וְאָנֹכִי נֹסַכְתִּי מַלְכֵי	עַל צִיּוֹן הָרַק קָדְשִׁי:
ז	אֲסַפְּרָה אֶל חַק	ה' אֲמַר אֱלֹהֵי
	בְּנֵי אֲתָה	אָנֹכִי הַיּוֹם יִלְדְתִיךָ:
ח	שָׂאֵל מִמֶּנִּי	
	וְאֶתְּנָה גוֹיִם נַחֲלַתְךָ	וְאֶחָזְתֶךָ אֲפָסֵי אֲרָץ:
ט	תִּרְעַם בְּשֹׁבֵט בְּרוֹזַל	כַּכְלִי יוֹצֵר תִּנְפָצִים:
י	וְעַתָּה מַלְכִים הַשְּׂכִילוּ	הַיּוֹסְרוּ שְׁפָטֵי אֲרָץ:
יא	עֲבֹדוּ אֶת ה' בִּירְאָה	וּגִילוּ בְרַעְדָה:
יב	נִשְׁקוּ בַר	פֶּן יֵאָנְפוּ וַתֵּאָבְדוּ דְרֹךְ
	כִּי יִבְעַר בְּמַעַט אָפוֹ	אֲשֶׁרֵי כָּל חוֹסֵי בוֹ:

- העמים נגד ישראל בארץ
- ה' בשמים - מלך בציון
- ה' למשיח בציון ולעמים
- פניית המלך לעמים לעבוד את ה'

חלוקת המזמור: מבנה כיאסטי

קשרים בתוך המזמור

קשרים עם ספרים אחרים

ירמיהו נ"א, יט-כד. נח: לא כאלה חלק יעקוב כי יוצר הכל הוא ושבט נחלתו ה' עבאות שמו: מפין אתה לי פלי מלחמה ונפצתי בך גוים והשחתי בך ממלכות: ונפצתי בך סוס ורכבו ונפצתי בך רכב ורכבו: ונפצתי בך איש ואשה ונפצתי בך זקן ונער ונפצתי בך בחור ובתולה: ונפצתי בך רעה ועדרו ונפצתי בך אכר ועמדו ונפצתי בך פחות וסגנים: ושלמתי לבבל ולכל יושבי בשדים את כל רעתם אשר עשו בציון לעיניכם נאם ה'... חמות בבל הרחבה ערער תתערער ושעריה הגבהים באש יצתו ויגעו עמים בדי ריק ולאמים בדי אש ויעפו: (= חבקוק ב', יג)

ב', א, ח-ט: למה רגשו גוים ולאמים יהגו ריק... שאל ממני ואתנה גוים נחלתך ואחזתך אפסי ארץ: תרעם בשבט ברזל ככלי יוצר תנפצם:

שמות י', ח (י', כד; י"ב, ג): לכו עבדו את ה' אלהיכם מי ומי ההלכים

ב', יא: עבדו את ה' ביראה
 ב', יב: עבדו את ה' בשמחה

דה"ב ל"ה, ג: עתה עבדו את ה' אלהיכם ואת עמו ישראל:

משלי א', א-ג: משלי שלמה בן דוד מלך ישראל: לדעת חכמה ומוסר להבין אמרי בינה: ... לקחת מוסר השכל צדק ומשפט ומישורים:

ב', י: ועתה מלכים השכילו הוסרו שפטי ארץ:

מזמור ל"ה

א לְדוֹד רִיבָה ה' אֶת יְרִיבֵי לֶחֶם אֶת לֶחֶמִי:

ב הַחֲזֹק מִגֵּן וְצִנָּה וְקוֹמָה בְּעֶזְרָתִי

...

ח תְּבוֹאֵהוּ שׁוֹאֵה לֹא יֵדַע

וְרִשְׁתּוֹ אֲשֶׁר טָמַן תִּלְכְּדוּ בְּשׁוֹאֵה יִפֹּל בָּהּ:

(א) רְדִי וּשְׁבִי עַל עֶפְרַת בְּתוֹלַת בַּת בְּכָל שְׁבִי

לְאָרֶץ אֵין כִּסֵּא בַת בְּשָׂדִים כִּי לֹא

תּוֹסִיפִי יִקְרָאוּ לָךְ רֶכֶה וְעַנְגָּה: ...

(יא) וּבֹא עָלֶיךָ רָעָה לֹא תִדְעִי שְׁחָרָה וְתִפֹּל

עָלֶיךָ הַזֶּה לֹא תוּכְלִי כִפְרָה וְתִבֹּא עָלֶיךָ

פְּתָאם שׁוֹאֵה לֹא תִדְעִי:

סיכום

ספר תהלים כספר

מבנה ומשמעות של ספר תהלים
על פי הפרשנות ההקשרית

מזמור א'-ב' = הפתיח לספר תהלים = שער הכניסה לספר תהלים

- קריאת מזמור א' ומזמור ב'
- הקשרים בין מזמור א' ומזמור ב' כפתיח של ספר תהלים = "פרשה חביבה"

Contextuality
Intertextuality

- מזמור א' מקבילות של הפתיח לאורך ספר תהלים – מבנה ספר תהלים כספר מקבילות של הפתיח עם שאר ספרי המקרא

Contextuality
Intertextuality

- מזמור ב' מקבילות של הפתיח לאורך ספר תהלים – מבנה ספר תהלים כספר מקבילות של הפתיח עם שאר ספרי המקרא

www.tehillim.org.il

beni.gesundheit@tehillim.org.il

בני גזונדהייט

ספר תהלים כספר

מבנה ומשמעות של ספר תהלים

על פי הפרשנות ההקשרית

מזמור צ"ב והספר הרביעי

Contextuality

Intertextuality

www.tehillim.org.il

beni.gesundheit@tehillim.org.il

בני גזונדהייט

ספרות מומלצת

- Hossfeld FL, Zenger E: Psalmen 51-100 (HThKAT), Herder, Freiburg/Basel/Wien, 2000, 627-643.
- German (English Translation)

מבנה ומשמעות של כל ספר תהלים

- Wilson GH. *The Editing of Hebrew Psalter* SBLDS 76 Chico, 1985
- Zenger, Erich (ed) *The composition of the book of Psalms* 2010
- J. Clinton McCann (ed.) *The Shape and Shaping of the Psalter*, Journal for the Study of the Old Testament, Sheffield Academic Press, 1993, Supplement Series 159
- Ballhorn, Egbert: *Zum Telos des Psalters :der Textzusammenhang des Vierten und Fünften Psalmenbuches (Ps 90-150)*, 2004, 409 pages.

www.tehillim.org.il

שלמי תודה

אריה בר טוב, דר' אורן גלבלום "עריכה עם ערכים"
הרב פרופ' יונתן גרוסמן

הרב ג"י קלמן, טורונטו
סוזן סונא, אלון שבות
דר' אודרי סמואלס, רחובות

הכנת האתר www.tehillim.org.il

גרפיקאיות שולמית מאיר, תמר וידר, תמר גוטמן

דוד המלך

עזרא הסופר